

Ortaokul Öğrencilerinin Sanat Algıları

Aykut Demir*, Alperen Çalışkan**

Makale Geliş Tarihi: 21/12/2024

Makale Kabul Tarihi: 03/06/2025

DOI: 10.35675/befdergi.1605150

Öz

Bu çalışmada sanat kavramının ortaokul öğrencileri tarafından nasıl algılandığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, betimsel tarama modelinde nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Araştırmacının çalışma grubunu 2024-2025 eğitim öğretim yılının güz döneminde Muş il merkezindeki iki farklı ortaokulda öğrenimlerine devam eden ve kolay ulaşılabilir durum örneklemeyle seçilen 354 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen metafor formu kullanılmıştır. Bu öğrencilerden elde edilen verilerin analizinde ise içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilerin toplam 80 farklı metafor ürettikleri görüldüğünde, bunlar arasında “resim”, “hayat” ve “güzellik” metaforlarının en sık tekrarlananlar olduğu saptanmıştır. Geliştirilen metaforların gerekçeleri temel alındığında “hissiyat olarak sanat”, “mutluluk olarak sanat”, “yetkinlik olarak sanat”, “olumsuzluk olarak sanat” ve “renklilik olarak sanat” olmak üzere beş farklı kavramsal kategori ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Algı, metafor, öğrenci, sanat.

Middle School Students' Perceptions of Art

Abstract

In this study, aimed to determine how the concept of art is perceived by middle school students. The study was designed as a qualitative study in the descriptive survey model. The study group consists of 354 middle school students who were selected through easily accessible case sampling and are continuing their education at two different middle schools in the city center of Muş during the fall semester of the 2024-2025 academic year. A metaphor form developed by the researchers was used as the data collection tool. Content analysis was used to analyze the data obtained from the students. It was detected that students produced a total of 80 different metaphors, with “painting”, “life” and “beauty” being the most frequently repeated metaphors. Based on the reasons for the developed metaphors, five different conceptual categories emerged: “art as sentiment”, “art as happiness”, “art as competence”, “art as negativity” and “art as colorfulness”.

Keywords: Art, metaphor, perception, student.

* Muş Alparslan Üniversitesi, Varto Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Muş, Türkiye, aykut.demir@alparslan.edu.tr, ORCID: [0000-0002-3060-2120](https://orcid.org/0000-0002-3060-2120)

** Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Muş, Türkiye, alperenncaliskan@gmail.com, ORCID: [0000-0001-7804-5661](https://orcid.org/0000-0001-7804-5661)

Kaynak Gösterme: Demir, A., & Çalışkan, A. (2025). Ortaokul öğrencilerinin sanat algıları. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(47), 1068-1087.

Giriş

Sanat insanın var oluşuyla birlikte ortaya çıkan kavramlardan birisi olduğu için yüklenen anlamlar da bugüne kadar sürekli değişmiştir. Şüphesiz 21. yüzyılın hızla gelişen ve dönüşen dünyası sanat kavramının da farklı şekillerde algılanmasına yol açmıştır. Bu bağlamda sanat kavramına ilişkin ortaokul öğrencilerin algılarının neler olduğunun ortaya çıkarılması gelecek adına oldukça önemlidir. Öğrencilerin sanat kavramına yönelik algıların tespiti müfredat geliştiricilere, ders kitabı hazırlayıcılara, öğretmenlere, bilim insanlarına ve sanat dünyasına yol gösterici nitelik taşıyacaktır.

Sanat kavramına yönelik yıllar içerisinde çeşitli tanımlamalar geliştirilmiştir. Bu tanımlamalara bakıldığında sanatın insanın sosyal ve kültürel anlamdaki aktivitelerinin en tekil ve geniş alanı olarak yorumlandığı (Özsoy & Şahan, 2009, s. 206), evrende olmayan ifadenin estetik tecrübeyle birlikte insanları fizik ötesi aleme ulaştıran bir araç şeklinde değerlendirildiği görülmektedir (Ünlü, 2017, s. 194). Türk Dil Kurumu (TDK, 2024) tarafından da sanat “*Duygu ve düşünceleri göze ve gönle hitap edecek şekilde söz, yazı, resim, heykel vb. ile ifade etme konusundaki yaratıcılık; belli bir uygarlığın veya topluluğun anlayış ve zevk ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım; bir şey yapmada gösterilen ustalık; bir meslekte uyulması gereken kuralların tümü; zanaat*” gibi beş farklı şekilde ifade edilebilmektedir. Sanat duygu, düşüncelerin benzer olmayan yöntem ve materyallerle belirtilmesiyle oluşan (Ayaydın, Kurtuldu & Akyol Dayı, 2018, s. 2) ve insanların vazgeçemediği ihtiyaç olarak düşünülebilir. Bir bakıma sanat bireyin bedensel, zihinsel, duygusal, ruhsal ihtiyaçlarını gideren tüketici ve sanatçıda keyif duygusu uyandıran bir kavramdır (Şahin Ustaoglu, 2019, s. 6).

Sanat gibi önemli bir kavramın bireylerin zihninde daha iyi yer edinebilmesi ise sanat eğitimiyle mümkündür. Sanat eğitimi öğrencilerin düşünsel yönden yaratıcılıklarını geliştirerek onların gerçek hayatı daha iyi ve güzel şekilde algılamalarını sağlamakta, yaşamdan doyum ve keyif almalarına, farklı ve özgün yolları keşfetmelerine fırsatlar sunmaktadır (Kanat & Dikkaya, 2014, s. 155). Bu bakımdan sanat eğitimi bireylerin farklı alanlarda birbirinden özgün davranışlar geliştirmelerine ve yaratıcı düşünceye bağlı olarak yeni bir ürün ortaya koyabilme güçlerini arttırabilmelerine şans tanımaktadır (Ayaydın, 2010, s. 191). Ayrıca estetik kimlik edinmeyi sağlayan sanat eğitimi bireye sanatsal okuryazarlık yetisi kazandırma, farklı açılardan bakabilme ve sorumluluk sahibi olma imkanı da tanımaktadır (Turan, 2023, s. 109).

Sanat eğitimi kişinin duygularını, düşüncelerini, izlenimlerini aktararak yaratıcılığı ve yeteneği estetiksel bir yapıya ulaştırmada yararlanılan süreçlerin tümüdür. Bu eğitimin sadece insana özgü bir ihtiyaç olduğu varsayımından hareket edilirse sanat eğitimi kişinin bütün ruhsal ve bedensel gelişimiyle yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaşması için gösterilen çabanın bizzat kendisi şeklinde yorumlanabilir (Türe, 2007, s. 10). Sanat eğitimine ilişkin farklı tanımlamalara

bakıldığında da sanat eğitiminde bireylerde var olan yaratıcılık yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına, bunların farkına varılmasına ve geliştirmesine odaklanıldığı görülmektedir. Sonuçta sanat eğitimi gibi önemli bir alanın çocukluktan itibaren geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun yolu da bireyleri eğitim öğrenim faaliyetleri esnasında iyi bir sanat eğitimiyle (Kaptanoğlu, 2016, s. 1) yetiştirmekten geçmektedir.

Nitelikli bir sanat eğitiminin gerçekleştirilebilmesi algılarla doğrudan ilişkilidir. Algı sadece bir uyarıcı tarafından yönlendirilmekten ziyade deneyim ve tecrübelerle ortaya çıkan karmaşık ve öznel bir süreçtir (Özkirişçi, 2020, s. 253-254). Sanat eğitiminde de temel amaç kişilere sanat yoluyla görme, duyma gibi duyuları öğretmek, bu ikisi arasındaki farkı anlayabilmelerini sağlamak, bireyin yaratıcı yönlerini ortaya çıkarmaktır (Beyoğlu, 2015, s. 335). Hiç şüphesiz sanat eğitimi alan bireyler de hayatlarını algılarıyla yeniden inşa ederek içinde yaşamış oldukları evreni daha iyi bir şekilde yorumlama fırsatı elde edeceklerdir. Bu durum da bireyler için dünyayı anlamlı kılarak var olan maddeyi değiştirmelerine ve ona yeni bir şekil vermelerini sağlayacaktır. Bu açıdan yeryüzünde değişimin olabilmesi için bireylerin yaşamın ve varlığın ne olduğunu doğru bir şekilde algılayarak sorguluyor olmaları gerekmektedir (Ünver, 2016, s. 870-871).

Sanat eğitiminde soyut algıların somutlaştırılabilir olması oldukça önemlidir. Burada kullanılan araçlardan birisi de metaforlardır. Kökeni İngilizce olan metafor (metaphor), kelimesi Türkçe’de benzetme, eğretilme gibi sözcüklerle ifade edilmektedir (Aydın, 2006, s. 10). Metaforlarla kavramlar arası benzerlik kurularak anlaşılması zor soyut kavramların somut örneklerle açıklanması mümkün kılınmaktadır (Çetinkaya, 2019, s. 540). Bu bakımdan metaforlar bireylerin hayatlarını, bulunduğu çevrelerini, yaşadıkları olayları, nesneleri ve bunlara yükledikleri anlamları farklı benzetmeler kullanarak ifade etmeye çalıştıkları bir araçtır (Cerit, 2008, s. 694). Benzetme, kastetme, mecaz, herhangi bir kavramı farklı kavramla ifade etme gibi anlamlar taşıyan metafor, bireyin kendi deneyimleri doğrultusunda olgu, olay ve kavramları nasıl algıladığını açıklamaya yardımcı olan bir unsur olarak belirtilebilmektedir (Çetinkaya, 2019, s. 540). Bu doğrultuda metaforlarla öğrencilerin sanat algılarını belirlemek sanatı nasıl algıladıklarının tespitine, sanat eğitiminin niteliğinin artırılmasına, ilerleyen dönemlerde sanat ve sanat eğitimi üzerine yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı söylenebilir.

Alan yazınında sanat kavramı için yapılan taramada daha çok sanat eğitimi yaratıcılık bağlamında ele alan (Aral, 1999; Baltacı & Eker, 2019; Dikici, 2006; Kılıç Göktuğ & Yalım, 2023; Uysal, 2005), sanat eğitiminde kullanılan kuram, yöntem ve yaklaşımları inceleyen (Aykaç, 2007; Aykut, 2006; Ayaydın, 2017; Başbuğ, 2022; Bilirdönmez & Karabulut, 2016; Kurtuluş, 2001; Sevim Şen, 2005; Yılmaz, 2007), öğrencilerin görüşlerini belirleyen (Sarigöz, Sağ & Cam, 2015

Güneş, 2016), öğretmen adaylarının algılarını, tutumlarını, görüşlerini, öz yeterliliklerini ve okuryazarlık düzeylerini saptayan (Akhan, 2013; Aydemir & Ulus, 2023; Büyükparmaksız & Okur, 2021; Duman, 2014; Eraslan Taşpınar, 2016; Göldağ & Kanat, 2018; Gündüz & Kumcağız, 2018; Hiçyılmaz, 2020; Kalyoncu, 2013; Kızılırmak, 2018; İliden & Kaymak, 2016), öğretmenlerin görüşlerini ele alan (Bayraktar & Bedir, 2020; Çelik & Yazar, 2009; Kasım & Öztürk, 2023; Levent & Kansu Çelik, 2019) araştırmaların olduğu görülmüştür. Dolayısıyla sanat kavramına ilişkin geçmişte yürütülen araştırmalara bakıldığında ortaokul öğrencilerinin algılarını belirlenmeye çalışılan hiçbir araştırmanın olmaması alan yazını için önemli bir eksiklik unsuru oluşturduğu düşünülmüştür. Bu araştırmada öğrenimlerini ortaokul düzeyinde sürdüren öğrencilerin sanat kavramına yönelik sahip oldukları metaforların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bu temel amaç kapsamında da öğrencilerin sanat kavramına dair algılarını sözel metaforlarla belirtmeleri talep edilerek aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

1. Ortaokul öğrencilerinin sanat kavramına yönelik sahip oldukları metaforlar nelerdir?

2. Ortaokul öğrencilerinin sanat kavramına yönelik sahip oldukları metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada öğrenimlere devam eden ortaokul öğrencilerinin sanata dair algılarının metaforlar yoluyla tespit edilmesi amaçlanmıştır. Metaforlar kavramlara yönelik algıları ortaya çıkarmada kullanılabildiği için (Kılcan, 2021, s. 89) öğrencilerin sanata ilişkin düşüncelerinin belirlenmesinde fayda sağlayacağı düşünülmüştür. Bu kapsamda araştırma, betimsel tarama modelinde nitel bir çalışma olarak kurgulanmıştır. Tarama modelleri geçmişten günümüze kadar var olan bir olayı şu anki haliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımı şeklinde değerlendirilmektedir. Bu modelde çalışmanın içeriğini oluşturan birey, nesne ya da olay kendi koşullarında var olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2012, s. 77). Araştırmada bu model, öğrencilerin sanat kavramına ilişkin algılarının mevcut haliyle detaylı bir biçimde ortaya çıkarılmaya çalışılmasından dolayı tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, 2024-2025 eğitim öğretim yılının güz döneminde Muş il merkezindeki çeşitli ortaokullarda öğrenimlerini sürdüren öğrencilerden meydana gelmektedir. Öğrenciler amaçlı örneklem yöntemleri içerisinde bulunan

kolay ulaşılabilir durum örneklemeyle seçilmiştir. Bu yöntemin tercih edilme sebebiyse, araştırmacıların Muş ilinde çalışıyor olmasındandır. Kolay ulaşılabilir örnekleme araştırmaya hız ve pratiklik katmakla beraber ulaşılması rahat ve yakın bir çalışma grubu seçme olanağı sunmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 121). Bu araştırmadaki öğrencilerin cinsiyet ve sınıf bilgileri Tablo 1’de detaylı bir şekilde aktartılmıştır.

Tablo 1.

Öğrencilerin Sınıf ve Cinsiyet Dağılımlarının İncelenmesi

Cinsiyet	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam
Erkek	54	51	34	40	179
Kız	50	52	47	26	175
Toplam	104	103	81	66	354

Tablo 1’e bakıldığında, araştırmadaki öğrencilerden 179’unun erkek ve 175’nin kız olduğu; 104’ünün (54 erkek-50 kız) 5. sınıfta, 103’ünün (51 erkek-52 kız) 6. sınıfta, 81’inin (34 erkek-47 kız) 7. sınıfta ve 66’sının (40 erkek-26 kız) 8. sınıfta öğrenimini sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Bu nedenle araştırmada toplam 354 öğrencinin yer aldığı, 5. ve 6. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin daha fazla bulunduğu, en düşük öğrenciye 8. sınıfta ulaşıldığı neticesine varılmaktadır. Toplam cinsiyet dağılımı incelendiğinde erkek ve kız öğrencilerin neredeyse eşit bir sayıda olduğu belirtilebilir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Bu araştırmada ilk olarak sanata yönelik ayrıntılı bir alan yazını incelemesi yapılmıştır. İnceleme sonucunda ortaokul öğrencilerinin sanat kavramına yönelik algılarını metaforlar vasıtasıyla tespit eden hiçbir araştırmanın olmadığı bulgusuna erişilmiştir. Daha sonrasında araştırmacılar tarafından veri toplama aracı geliştirilerek sanat eğitimi alanında çalışan iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların fikirleri doğrultusunda düzenlenen metafor formu iki bölüm olacak şekilde hazırlanmıştır. Bu formun birinci bölümünde katılımcıların cinsiyet ve sınıf seviyelerinin belirlenmesi amacıyla iki farklı soru yer alırken; ikinci bölümünde sanata dair algılarının tespiti için “Sanat gibidir. Çünkü” cümlesi bulunmaktadır.

Katılımcılara hazırlanan metafor formları verilmeden önce, metafor çalışmalarının ne olduğunu bilmeyen katılımcılara yol göstermesi bağlamında başka bir kavram ele alınıp metaforun nasıl kullanacağı örnekle ifade edilmiştir. Örnek olarak verilen ağaç kavramının sınıf içinde net bir biçimde anlaşılmasıyla birlikte formlar katılımcılara verilmiştir. Dağıtılan formları doldurmaları istenerek katılımcılara 5-10 dakika arasında süre tanınmıştır. Belirtilen süre diliminde formu tamamlayan katılımcılardan 364 adet geri bildirim alınmıştır. Geri bildirimler arasından, birinci aşamanın tamamlanmasına rağmen, ikinci aşamayı boş bırakan

ve metaforlarının gerekçelerini açıklanmadığı ya da net bir biçimde ifade edilmediği görülen 10 katılımcının cevabı iptal edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, katılımcıların sanat kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar içerik analiziyle çözümlenmiştir. İçerik analizindeki ana hedef, ulaşılan bilgileri açıklayabilecek kavramları ve bağlantıları saptamaktır. Bu hedef doğrultusunda da veriler tanımlanmaya ve içerilerinde gizlenen gerçekler ortaya konulmaya çalışılır. İçerik analizinde yapılmaya çalışılan esas işlem, birbirleriyle yakın olan verileri belirli kavram veya temalarda bir araya getirerek bunları okuyucuların anlayabileceği yapıda düzenlemek ve onlara yalın bir ifadeyle sunmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 240). Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması süreci Saban (2009, s. 285) tarafından belirtilen beş aşamada tamamlanmıştır.

- **Verileri kodlama ve ayıklama:** Birinci aşamada katılımcıların geliştirdikleri metaforlar incelenerek ilgili forma uygun doldurulup doldurulmadıklarına göre değerlendirilmiştir. Herhangi bir metafor olmayan ve birden çok metafor yazılan, metaforları açıklanmayan ya da gerekçelendirilmeyen tüm formlar çalışma dışına çıkarılmıştır. Belirtilen metafor formuna uygun olarak hazırlanan metaforlar ise frekans sayıları ve yüzdeleri temel alınıp sıralanmıştır. Süreç boyunca katılımcının kâğıdı da bulunan metafor için kodlanmıştır. Tüm bu işlemlerin bitiminde toplamda 354 katılımcının 80 farklı metafor geliştirdiği saptanmıştır.

- **Örnek metafor derleme:** İkinci aşamaya geçildiğinde metaforlar alfabetik olarak sıralanmış ham verilerin tekrardan kontrolü sağlanmıştır. Dolayısıyla katılımcıların doldurdıkları metaforlar yeniden teyit edilmiştir. Daha sonrasında ilgili formlardan metaforu simgelediği varsayılan her metafor için örnek cümle seçilmiştir. Böylece toplamda 80 farklı metaforun tamamına ilişkin onu en iyi sunduğu düşünülen öğrenci metafor imgeleri bir araya getirilerek “örnek metafor listesi” oluşturulmuştur.

- **Kategori geliştirme:** Üçüncü aşamaya gelindiğinde katılımcıların geliştirdikleri metaforların gerekçeleri değerlendirilmiş benzetme yönlerine göre çeşitli gruplara ayrılmış ve böylece beş adet kategori ortaya çıkmıştır.

- **Geçerliği ve güvenilirliği sağlama:** Dördüncü aşamada araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Geçerliği sağlayabilmek için metafor formu hazırlanırken ve metaforların kendi kavramsal kategorilerini temsil edip etmediği belirlenirken iki farklı sanat eğitimi uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Bu süreçte metafor listesi ve kavramsal kategoriler alan uzmanları tarafından kapsamlı bir biçimde incelenmiştir. Daha sonrasında, uzmanların gerçekleştirmiş olduğu eşleştirmelerle, araştırmacıların oluşturduğu kategoriler görüş birliği ve görüş ayrılığı sayılarına bakılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın güvenilirlik yüzdesinin tespit edilmesi için Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) geliştirmiş

olduğu formülden (Güvenilirlik=Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı) yararlanılmıştır. Nitel araştırmalarda, araştırmacı ve uzman arasındaki uyumun/uzlaşmanın %90 ve daha üstü olması durumunda istenilen seviyede bir güvenilirliğe ulaşıldığı varsayıldığında (Saban, 2009, s. 288) hesaplamaların ardından ortaya çıkan %90 güvenilirlik oranıyla iyi bir düzeye erişildiği söylenebilir. Ayrıca yine araştırmacının geçerliğini temin edebilmek bağlamında bütün aşamalar ayrıntılı olarak aktarılmaya ve betimlemelerden faydalanılmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalarda detaylı betimlemelerle ham veriler tekrardan kavramlar ve temalara uygun olarak düzenlenip yorumlanmaksızın kendi doğasında aktartılmaya çalışılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 281).

• **Verilerin bilgisayar ortamına aktarılma aşaması:** Beşinci ve en son aşamada metaforlar bilgisayara aktarılmıştır. Bu süreçte de iki farklı tablo (metafor-metafor kategori) hazırlanarak metafor tablosuna ilişkin katılımcı sayısı (f) ve yüzdesi (%); kategori tablosuna yönelik metafor sayısı (f) ve toplam metafor (f) hesaplanmıştır. Tüm bu işlemlerin tamamlanmasıyla da metafor kategorilerini daha net bir şekilde açıklayabilmek amacıyla frekansı yüksek olan metaforlar daha önce oluşturulan “örnek metafor listesi” içinden seçilerek (“...” tırnak içinde) bulgular bölümüne taşınmıştır. Bu esnada öğrenciler yapılan kodlamalar da bulgular bölümüne yazılmıştır. Örneğin erkek öğrenci 10 (EÖ, 10), kız öğrenci 10 (KÖ, 10) şeklinde ifade edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Öğrencilerin sanat kavramına yönelik geliştirdikleri 80 adet metafor ve metaforların gerekçeleri temel alınarak araştırmacılar tarafından oluşturulan beş farklı metafor kategorisi değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sanat kavramına dair geliştirdikleri metaforlar, frekansları ve yüzdelere göre Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Öğrencilerin Sanat Kavramına İlişkin Geliştirdikleri Metaforlar

Sıra No	Metafor Adı	Metafor Temsili		Sıra No	Metafor Adı	Metafor Temsili	
		F	%			F	%
1	Resim	44	12.43	41	Araba	1	0.28
2	Hayat	37	10.45	42	Arkadaş	1	0.28
3	Güzellik	35	9.89	43	Boş	1	0.28
4	Hayal	28	7.91	44	Boşluk	1	0.28
5	Duygu	15	4.24	45	Dağ	1	0.28
6	Dünya	9	2.54	46	Doğal güç	1	0.28
7	Güneş	9	2.54	47	Düşünce	1	0.28
8	Ruh	9	2.54	48	Eğitim	1	0.28
9	Eser	8	2.26	49	Emek	1	0.28
10	Futbol	8	2.26	50	Eşkiya	1	0.28
11	Eğlence	7	1.98	51	Evren	1	0.28
12	Huzur	7	1.98	52	Fiziksel olay	1	0.28

13	Oyun	7	1.98	53	Futbolcu	1	0.28
14	Özgürlük	7	1.98	54	Görmek	1	0.28
15	Yetenek	7	1.98	55	Hazine	1	0.28
16	Çizim	6	1.69	56	Heykel	1	0.28
17	Müzik	6	1.69	57	Heykeltraş	1	0.28
18	Voleybol	6	1.69	58	İlham	1	0.28
19	Doğa	5	1.41	59	İlim	1	0.28
20	Mutluluk	5	1.41	60	İnsan	1	0.28
21	Renk	5	1.41	61	Kendim	1	0.28
22	Aşk	4	1.13	62	Koşmak	1	0.28
23	Gerçek	3	0.85	63	Mucize	1	0.28
24	Gökkuşağı	3	0.85	64	Okçuluk	1	0.28
25	Kültür	3	0.85	65	Okul	1	0.28
26	Manzara	3	0.85	66	Okyanus	1	0.28
27	Terapi	3	0.85	67	Psikolog	1	0.28
28	Bilim	2	0.56	68	Ressam	1	0.28
29	Çiçek	2	0.56	49	Sanatçı	1	0.28
30	Doğal	2	0.56	70	Sevgi	1	0.28
31	Gökyüzü	2	0.56	71	Sihir	1	0.28
32	Harika	2	0.56	72	Şiir	1	0.28
33	İfade etme	2	0.56	73	Tıpa	1	0.28
34	Kalp	2	0.56	74	Tiyatro	1	0.28
35	Meditasyon	2	0.56	75	Toprak	1	0.28
36	Önemli	2	0.56	76	Uçmak	1	0.28
37	Rahatlık	2	0.56	77	Yaratıcılık	1	0.28
38	Toplum	2	0.56	78	Yıldız	1	0.28
39	Tutku	2	0.56	79	Yiyecek	1	0.28
40	Aile	1	0.28	80	Zorluk	1	0.28
					Toplam	354	100

Tablo 2’incelendiğinde, sanat kavramına dair toplamda 354 ortaokul öğrencisinin metafor ürettiği anlaşılrken sanat kavramının 80 adet metaforla belirtildiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler sırasıyla en fazla, “resim” (f=44, %12.43), “hayat” (f=37, %10.45), “güzellik” (f=35, %9.89), “hayal” (f=28, %7.91), “duygu” (f=15, %4.24) metaforlarını geliştirmişlerdir. Fakat bakıldığında geliştirilen metaforların önemli bir kısmının (f=41) sadece bir öğrenci (%0.28) tarafından belirtildiği ortaya çıkmaktadır. Metafor başına düşen ortalama öğrenci sayısı hesaplandığında (Toplam Metafor/Metafor Sayısı) ise; bu sayı, 4.43 olarak saptanmaktadır. Bu açıdan toplam metafor sayısı temel alındığında katılımcıların büyük bir çoğunluğunun sanat kavramını, ortak metaforlar geliştirerek açıkladıkları bulgusuna erişilmektedir. Katılımcılar tarafından geliştirilen metaforlardan bazıları aşağıdaki gibidir.

“Sanat güneş gibidir. Çünkü her sabah kalktığımda gülümsüyor altın gibi parlıyor.” (EÖ, 24)

“Sanat eğlence gibidir. Çünkü her zaman eğleniriz.” (KÖ,47)

“Sanat hayat gibidir. Çünkü yaşadıklarımızı sanata dökeriz.” (EÖ, 177)

“Sanat dünya gibidir. Çünkü insanları doğayı canlıları her şeyi anlatır.” (KÖ, 111)

“Sanat özgürlük gibidir. Çünkü insan istediği gibi bir şeyler çizebiliyor.” (EÖ, 125).

Öğrencilerin ürettikleri metaforlar, gerekçelerine göre çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin yanıtlarından yola çıkılarak sanat kavramı için oluşturulan metafor kategorileri Tablo 3’te sırasıyla belirtilmiştir.

Tablo 3.

Öğrencilerin Sanat Kavramına İlişkin Geliştirdikleri Metafor Kategorileri

Sıra No	Kategoriler	Metafor Adları	Metafor Sayısı	Toplam Metafor
1	Hissiyat olarak sanat	Aşk, Dağ, Doğa, Doğal, Doğal Güç, Duygu, Dünya, Eğlence, Eser, Evren, Görmek, Güneş, Güzellik, Harika, Hayal, Hayat, İlham, Kalp, Kültür, Kendim, Manzara, Mutluluk, Müzik, Okyanus, Özgürlük, Psikolog, Rahatlık, Renk, Resim, Ruh, Sevgi, Toplum, Tutku, Voleybol, Yıldız, Yiyecek	36	140
2	Mutluluk olarak sanat	Aile, Arkadaş, Aşk, Çiçek, Çizim, Doğa, Doğal, Duygu, Dünya, Eğlence, Eser, Futbol, Gerçek, Güneş, Güzellik, Hayal, Hayat, Hazine, Huzur, Koşmak, Mucize, Mutluluk, Meditasyon, Okçuluk, Oyun, Önemli, Özgürlük, Rahatlık, Renk, Resim, Ruh, Sihir, Şiir, Uçmak, Terapi, Tıpa, Yetenek	37	118
3	Yetkinlik olarak sanat	Araba, Bilim, Doğa, Duygu, Düşünce, Eğitim, Emek, Eser, Fiziksel olay, Futbolcu, Gerçek, Güzellik, Gökyüzü, Hayal, Heykel, Heykeltraş, İfade etme, İlim, İnsan, Müzik, Okul, Oyun, Resim, Ressam, Sanatçı, Tiyatro, Voleybol, Yaratıcılık, Yetenek	29	81
4	Olumsuzluk olarak sanat	Boş, Boşluk, Çiçek, Çizim, Eşkıya, Resim, Toprak, Zorluk	8	8
5	Renklilik olarak sanat	Dünya, Gökkuşağı, Gökyüzü, Renk, Resim	5	7

Tablo 3’e bakıldığında, katılımcı öğrencilerin sanat kavramına dair geliştirdikleri metaforların gerekçelerine göre beş farklı kategorinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu kategoriler içerdikleri metafor sayılarına göre “hissiyat olarak sanat” (f=140), “mutluluk olarak sanat” (f=118), “yetkinlik olarak sanat” (f=81), “olumsuzluk olarak sanat” (f=8) ve “renklilik olarak sanat” (f=7) şeklinde sıralanmaktadır. En fazla metaforun geliştirildiği kategorilerden yola çıkılarak öğrencilerin sanat kavramını daha çok bir duygu, his ve yetkinlik olarak algıladıkları neticesine varılabilir:

Kategori 1: Hissiyat olarak Sanat

Tablo 3'e göre, "hissiyat olarak sanat" kategorisi, toplam 36 metafor ve 140 öğrenciden (%39,54) oluşmaktadır. Bu grubun frekans dağılımları incelendiğinde, en çok tercih edilenin "güzellik" (f=21) metaforu olduğu görülmektedir. Bu durum sanat denildiğinde katılımcıların iç dünyalarında canlanan hislerden kaynaklanmıştır. Ayrıca bu grupta bulunan diğer cevaplar, öğrencilerin iç dünyalarının sanatla ilişkilendirilmesiyle ilgilidir. Bu kategorideki yer alan metaforların geliştirilme sebeplerine yönelik örnekler aşağıdaki gibidir:

"Sanat güzellik gibidir. Çünkü duygularımızı belirtir; özlem, hüznün ve düşüncelerimizi ifade eder." (EÖ, 5)

"Sanat harika gibidir. Çünkü sanatla diyardan diyara gidebiliriz. Başka diyardan başka diyara giderken güzel çizimler yaparız. Sanatı resime aktararak duygularımızı belli ederiz." (EÖ, 56)

"Sanat aşk gibidir. Çünkü güzel resimlerle insanları büyüler ve kendine bağlar ona bakan asla ondan çıkamaz." (KÖ, 46)

"Sanat özgürlük gibidir. Çünkü rahatlaktır stres atma gibi özellikleri vardır. Sanata bağlandın mı bitiremezsin." (KÖ, 121)

"Sanat müzik gibidir. Çünkü duygularımızı ifade ederiz ve şarkı söyleriz. Şarkı söylemeyi çok severim müzik benim için çok önemlidir." (KÖ, 20)

Kategori 2: Mutluluk olarak Sanat

Tablo 3'e göre "mutluluk olarak sanat" kategorisinin toplamda 37 metafor ve 118 katılımcıdan (%33,33) meydana gelmektedir. Bu grupta bulunan metaforların frekans dağılımları incelendiğinde, en çok tercih edilenin "resim" (f=30) olduğu saptanmaktadır. Öğrenciler sanat kavramını açıklarken duyguları ve düşüncelerini resim yoluyla ifade etmelerinin onları mutlu kıldığını ve huzurlu hissetmelerini sağladığını vurgulamışlardır. Ayrıca bu grubun oluşturulmasında öğrencilerin yapmış oldukları resimlere dair çevrelerinden gelen tebrik ve takdir mesajlarından duydukları mutluluklar da önemli bir etken olmuştur. Bu kategorideki metaforların geliştirilme sebeplerine yönelik olarak bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

"Sanat resim gibidir. Çünkü resim yapmak herkesi mutlu eder." (KÖ, 44)

"Sanat dağ gibidir. Çünkü dağdan akarsular gelir yemyeşil çiçekler güzel kokar ve dağdaki evlerin manzarası beni mutlu eder." (EÖ, 29)

"Sanat huzur gibidir. Çünkü sanat dallarından resim çok huzur vericidir ve tebrik alırsın. Bu sayede kendini mutlu hissedersin." (KÖ, 75)

"Sanat arkadaş gibidir. Çünkü derdine derman olur mutsuzken mutlu eder huzursuzken huzurlu olmaktır." (KÖ, 105)

“Sanat çiçek gibidir. Çünkü insanların ruhunu iyi eder. İnsanlar mutlu olur, insanlara iyi gelir.” (KÖ, 123)

Kategori 3: Yetkinlik olarak Sanat

Tablo 3’den “yetkinlik olarak sanat” kategorisinin toplam 29 metafor ve 81 öğrenciden (%22,88) oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu kategorideki metaforların frekans dağılımları değerlendirildiğinde, en çok tekrarlananın “hayal” (f=18) olduğu belirlenmektedir. Özellikle kategorinin oluşturulmasında öğrencilerin sanat kavramı yoluyla ortaya özgün bir eser ya da ürün meydana getirme istekleri etkili olmuştur. Bu kategoride bulunan metaforların geliştirilme sebeplerine yönelik bazı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

“Sanat hayal gibidir. Çünkü insanların hayal gücünün bir kâğıda yansıtılmış halidir.” (EÖ, 58)

“Sanat bilim gibidir. Çünkü benim gözümde bilim yapmak yeni şeyleri karıştırıp ortaya başka şeyler çıkarmaktır. Başka şeyleri karıştırır birkaç şey ekledikten sonra ortaya çok güzel şeyler çıkar.” (KÖ, 113)

“Sanat araba gibidir. Çünkü bazı arabaları yapmak için yetenek bilgi ve sanat yeteneği gereklidir.” (EÖ, 120)

“Sanat heykel gibidir. Çünkü güzel şeyleri tekrardan canlı gibi yeniden gösterebilecek ve bu işi eğlenerek güzel yapmaktır.” (EÖ, 111)

“Sanat yetenek gibidir. Çünkü insanların hayal gücünü bir kâğıda yansıtılmasıdır.” (KÖ, 71)

Kategori 4: Olumsuzluk olarak Sanat

Tablo 3 incelendiğinde “olumsuzluk olarak sanat” kategorisinin toplamda sekiz metafor ve sekiz katılımcıdan (%2,26) oluştuğu belirlenmektedir. Bu grupta bulunan metaforların frekans dağılımları eşit bir şekilde dağılmıştır. Dolayısıyla kategoride yer alan hiçbir metafor tekrarlamamıştır. Bu kategoride bulunan öğrenciler sanatın boş bir uğraş olduğunu kendilerine herhangi bir katkı ve fayda sağlamadığını ifade etmişlerdir. Kategoride bulunan metaforların geliştirilme sebeplerine yönelik bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

“Sanat boş gibidir. Çünkü hayatım da sanatla işime yarayacak hiçbir şey ile karşılaşmadım.” (EÖ,152)

“Sanat eşkıya gibidir. Çünkü sanat yüzünden görselden çok kötü aldım. Matematiğim bile daha iyi...” (EÖ, 61)

“Sanat zorluk gibidir. Çünkü hiç kimse resim çizemez. Resim zor boyanmakta ve taşırırız.” (KÖ,24)

“Sanat boşluk gibidir. Hayatım da sanatla işime yarayacak hiçbir şey ile karşılaşmadım.” (EÖ,152)

“Sanat toprak gibidir. Çünkü kayma toprağa bastığımızda dibine gidiyor ve insanlar hayatını kaybedebilir örnek olarak mesela bina.” (EÖ, 14)

Kategori 5: Renklilik olarak Sanat

Tablo 3’den, “renklilik olarak sanat” kategorisinin toplamda 5 metafor ve 7 öğrenciden (%1,98) oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu grubun frekans dağılımlarına bakıldığında, en yüksek sayıya “gökkuşağı” (f=3) metaforunda ulaşıldığı saptanmaktadır. Öğrencilerin ilgili kategoride sanatı renklerle nitelendirmeleri bu kategorinin oluşturulmasında oldukça etki etmiştir. Bu grupta bulunan metaforların geliştirilme sebeplerine ilişkin bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

“Sanat gökkuşağı gibidir. Çünkü tüm renklerin karışmasıyla oluşmaktadır.” (EÖ, 32)

“Sanat renk gibidir. Çünkü hayatımıza renk katar eserlerde kullanılan renkler hayatımıza iyi bir yer tutar.” (KÖ, 132)

“Sanat gökyüzü gibidir. Çünkü cıvı cıvı renklerle oluşur.” (KÖ, 78)

“Sanat dünya gibidir. Çünkü dünyamız renklerle doludur.” (KÖ, 15)

“Sanat resim gibidir. Çünkü rengarenk bir güzelliiktir.” (KÖ, 23)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin sanata dair algılarını metaforlar yoluyla belirlenmek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmaya katılan 354 katılımcıdan gelen geribildirimlerle sanat kavramını açıklayabilmek için toplamda 80 adet geçerli metaforun (resim, hayat, güzellik, hayal, duygu, dünya, güneş, ruh, eser, futbol, eğlence, huzur, oyun, özgürlük, yetenek, çizim, müzik, voleybol, doğa, mutluluk, renk, aşk, gerçek, Gökkuşağı, kültür, manzara, terapi vb.) üretildiği tespit edilmiştir. Bu metaforların önemli bir kısmı sadece bir öğrenci tarafından belirtilmiştir. Bu bakımdan araştırmada sanatın yalnızca tek bir metaforla açıklanamamakla birlikte ortaokul öğrencileri tarafından çeşitli biçimlerde algılanabildiği tespit edilmiştir. Katılımcıların deneyimleri, almış oldukları eğitimler ve sosyal yaşamındaki etkileşimler sanat kavramına ilişkin farklı algıların ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Katılımcıların sanat kavramına ilişkin ürettikleri metaforlardan, en sık tekrarlananın “resim” olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin gerekçelerinden duygularını, düşüncelerini ve hayallerinin resme dönüştürdükleri için bu metaforu kullandıkları öğrenilmiştir. Fidan ve Fidan’ın (2016, s.163) gerçekleştirmiş olduğu araştırmada da öğrencilerin bazılarının hayallerini ve duygularını birer resme

dönüştürdüklerini ifade ettikleri görülmüştür. Buradan hareketle öğrencilerin duygularını resme aktarmalarının sanat kavramını resim olarak algılamalarında etkili olduğu sonucuna varılabilir. Öğrencilerin sanat kavramına yönelik olarak ürettikleri metaforların sebepleri dikkate alındığında da “hissiyat olarak sanat”, “mutluluk olarak sanat”, “yetkinlik olarak sanat”, “olumsuzluk olarak sanat” ve “renklilik olarak sanat” olmak üzere beş farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur. Analizler sonucunda öğrencilerin cevaplarında elde edilen verilerden metaforların en çok “hissiyat olarak sanat” kategorisine ait olduğu anlaşılmıştır. Bu durumun öğrencilerin sanat kavramını duygularının yansıması ve özgürlüğün bir simgesi olarak hissetmelerinden olduğu belirlenmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin sanat kavramına dair metaforlarının gerekçelerine bakılarak “mutluluk olarak sanat” kategorisi geliştirilmiştir. Öğrencilerin sanata güzel duygular katan ve mutluluk uyandıran bir nitelik yüklemeleri bu kategorinin oluşturulmasında önemli rol oynamıştır. Yıldırım’ın (2019, s. 10) araştırmasında da öğrencilerin güzel sanatlar lisesini mutlulukla ilişkilendirerek vurguladıkları belirlenmiştir. Karakoç ve Aryol’un (2022, s. 227-228) yürütmüş oldukları araştırma incelendiğinde de sanatın bir dalı olan müziğin öğrenciler üzerinde mutluluk duygusu oluşturduğu ve kendilerini huzurlu hissetmelerini sağladığı dikkat çekmektedir. Bu bakımdan sanatın insan yaşamında mutluluk etkisi gösteren bir unsur olduğu neticesine ulaşılmıştır.

Öğrencilerin sanat kavramına dair üretmiş oldukları metaforlardan yola çıkarak “yetkinlik olarak sanat” kategorisi geliştirilmiştir. Bu kategoride sanat kavramının daha çok yeni bir eser, heykel tasarımı ve yaratıcılık olarak algılandığı görülmüştür. Ulus (2023, s. 630) tarafından yürütülen çalışmada da öğretmen adaylarından bazılarının yaratıcılığı yetkinlik gibi algıladıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte ilgili çalışmada katılımcı öğretmen adaylarının yaratıcılığı yeni bir başlangıç olarak nitelendirdikleri ve daha önce ortaya konulmamış orijinal bir ürün şeklinde algıladıkları saptanmıştır. Ayrıca Seyhan’ın (2020, s. 131) gerçekleştirmiş olduğu çalışmada katılımcıların bir bölümünün estetik kavramını sanat olarak algıladığı ve estetiğin sanatçı tarafından ortaya konulabilecek ürün olarak ifade ettiği belirlenmiştir. Buradan hareketle öğrenciler için sanat kavramının bir oluşturma süreci anlamı taşıdığı ve özgün eser ortaya koymada araç olarak algılandığı tespit edilmiştir.

Katılımcılar tarafından üretilen metaforların gerekçelerine bakıldığında, öğrencilerin bir kısmının sanat kavramını olumsuz algıladıkları anlaşılmıştır. Öğrencilerin gerekçeleri detaylıca incelendiğinde sanatın gereksiz bir uğraş olduğunu, zaman kaybına sebep verdiğini, insanlara herhangi bir faydasının dokunmadığını ve ondan ekonomik gelir elde edilemediğini öne sürdükleri belirlenmiştir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen beşinci kategori ise, “renklilik olarak sanat” olmuştur. Bu kategori öğrencilerin daha çok sanat kavramını renklerle ilişkilendirmeleriyle oluşturulmuştur. Katılımcılar sanatı renklerle

bağdaştırırken ağacın yeşil ve denizin mavi olması gibi çevrelerinde gördükleri nesnelerin renklerini vurgulayarak ifade etmişlerdir. Karabulut Doğan'ın (2018, s. 15) araştırmasında da renklerin kişilik karakteri hakkında bilgi verdiklerinden bahsedilmiştir. Bu bağlamda renk seçimi mizaç, yaşam koşulu, bilinçli yaşantıların yanı sıra ihtiyaç duyulan enerjinin niteliğini de belirlemektedir. Öğrencilerin sanatı bu şekilde tanımlamaları onların nesnelere yüklemiş oldukları anlamların bir yansıması olarak düşünülebilir.

Neticede öğrencilerin sanat kavramını açıklarken “resim”, “hayat”, “güzellik”, “hayal” ve “duygu” gibi metaforlar kullandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin metaforlarının gerekçelerine göre bir kategorik sınıflama gerçekleştirildiğinde ise üretilen metaforların daha çok “hissiyat olarak sanat”, “mutluluk olarak sanat” ve “yetkinlik olarak sanat” kategorileri etrafında toplandığı görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin, sanat kavramını daha çok kendi iç dünyalarına göre anlamlandırdıkları için daha çok duygularıyla açıklamayı tercih ettikleri anlaşılmıştır. Gerçekleştirilen bu araştırmaya yönelik aşağıdaki öneriler yapılabilir.

- Öğrencilerin sanat ve resim kavramları arasında yaşadıkları kavram karmaşası ayrıntılı bir şekilde araştırılıp çözüm önerileri geliştirilmelidir.
- Öğrencilerin sanat kavramına yönelik olarak sahip oldukları olumsuz algıların sebepleri araştırılarak ortaya konulmalı ve gerekli önlemler alınmalıdır.
- Öğretmenlerin sanat kavramına ilişkin algıları farklı sınıf seviyelerinde çeşitli ölçme araçlarıyla belirlenerek araştırma bulgularıyla karşılaştırılmalıdır.
- Öğretim programları ve ders kitaplarında sanat kavramının yer alma durumu incelenerek ortaya çıkarılmalıdır.

Yazar Notu

Bu çalışma 3-5 Ekim 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen II. Uluslararası Dede Korkut Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu'nun 12.06.2024 tarih ve 48 sayılı kararında etik açıdan uygun bulunmuştur.

Yazar Çatışması ve Etik Bildirimi

Yazarlar araştırma kapsamında araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulduğunu ve herhangi bir kurum ya da kişiyle çıkar çatışmasında yaşanmadığını beyan etmektedirler.

Kaynakça

- Akhan, N. E. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanat algıları ve sanat konularının öğretimine yönelik görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(ÖYGE Özel Sayısı), 139-162.
- Aral, N. (1999). Sanat eğitimi-yaratıcılık etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 11-17.
- Ayaydın, A. (2010). Okul öncesi dönemde görsel sanatlar eğitiminin bireye kazandırdığı değerler. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 187-200.
- Ayaydın, A. (2017). Çoklu zekâ tabanlı görsel sanatlar eğitiminde bir öğretim yöntemi olarak müze eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 9-21.
- Ayaydın, A., & Kurtuldu, M. K., & Akyol Dayı, B. (2018). Öğretim elemanlarının sanata karşı tutumlarının ölçülmesi ve değerlendirilmesi (Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği). *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (41), 1-10.
- Aydemir, H., & Ulus, H. (2023). Güzel sanatlar eğitimi öğretmen adaylarının mesleki tercihleri ve sanat eğitiminin gerekliliğine yönelik görüşleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 19(2), 428-437.
- Aydın, İ. H. (2006). Bir felsefî metafor “yolda olmak”. *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 6(4), 9-22.
- Aykaç, M. (2007). İlköğretim sanat etkinlikleri dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrenci memnuniyeti açısından değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(3-4), 27-43.
- Aykut, A. (2006). Günümüzde görsel sanatlar eğitiminde kullanılan yöntemler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 33-42.
- Baltacı, H., & Eker, M. (2019). Türkiye’de ilk ve ortaokul öğrencilerinin yaratıcılıklarının geliştirilmesinde görsel sanatlar eğitiminin önemi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(71), 1089-1102.
- Başbuğ, Z. (2022). Buluş yoluyla öğretim yaklaşımının temel sanat eğitimi alan öğrencilerin tutumlarına etkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (57), 60-73.
- Bayraktar, İ., & Bedir, G. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesinde sanat eğitimine ilişkin görüşleri. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(73), 5109-5122.
- Beyoğlu, A. (2015). Sanat eğitiminde algı, görsel algı ve yanılsama: Victor Vasarely’nin çalışmaları üzerine bir inceleme. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 333-348.
- Bilirdönmez, K., & Karabulut, N. (2016). Sanat eğitimi süreç ve kuramları. *Ekev Akademi Dergisi*, (65), 343-355.
- Büyükparmaksız, M. A., & Okur, A. (2021). Sanat eğitimi alan öğrencilerin yeni medya sanatına yönelik görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*, (85), 247-264.

- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Çelik, M., & Yazar, A. (2009). Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sanat etkinliklerinde kullanılan yoğurma maddelerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Sanat Dergisi*, (16), 45-51.
- Çetinkaya, Y. (2019). Müzik bölümü öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin metaforik algıları. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(9), 539-547.
- Dikici, A. (2006). Sanat eğitimi ve öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 31(139), 3-9.
- Duman, G. (2014). Okul öncesi öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin sanat etkinliklerine karşı görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 24-47.
- Eraslan Taşpınar, Ş. (2016). Sanat eğitiminin görsel okuryazarlık becerilerine etkisi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 6(3), 335-342.
- Fidan, B., & Fidan, M. (2016). Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersi kavramına ilişkin metaforik algıları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 159-166.
- Gündüz, Y., & Kumcağız, H. (2018). Güzel sanatlar eğitimi alan öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1514-1553.
- Güneş, A. (2016). Ortaokullardaki görsel sanatlar dersinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(2/1), 303-318.
- Göldağ, B., & Kanat, S. (2018). Güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin dijital okuryazarlık durumları. *International Journal of Social Science*, (70), 77-92.
- Hiçyılmaz, Y. (2020). Görsel sanatlar öğretmen adaylarının sosyal medyanın sanat eğitimi sürecinde kullanımına yönelik görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 26(45), 588-593.
- İlden, S., & Kaymak, M. N. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesinde sanat eğitimi anlayışına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 9(18), 21-29.
- Kalyoncu, R. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının “sanat eğitimi dersi” kavramına ilişkin metaforları. *Education Sciences*, 8(1), 90-102.
- Kanat, S., & Dikkaya, A. (2014). Sanat eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencilerinin yaşam uyum düzeylerinin karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 145-158.
- Kaptanoğlu, S. (2016). Sanat eğitimi alan ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin sanat eğitimi kavramına ilişkin metaforları (Tez No: 449495). [Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi-Trabzon]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Karabulut Doğan, N. (2012). *İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin giyim seçimlerini etkileyen faktörler* (Tez No: 331685). [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.

- Karakoç, E., & Aryol, H. (2022). Anadolu lisesi öğrencilerinin “müzik dinlemek” ve “şarkı söylemek” kavramlarına ilişkin algıları: Metafor Analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 211-230.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (23. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasım, K., & Öztürk, M. S. (2023). Görsel sanatlar dersinde kültürel miras eğitiminin verilmesine yönelik öğretmen görüşleri. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 7(2), 143-176.
- Kılcan, B. (2021). Eğitim bilimlerinde metaforların veri toplama aracı olarak kullanılması, örnek bir uygulama. B. Kılcan (Ed.), *Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi* (4. Baskı) (ss. 89-108). Pegem Akademi.
- Kılıç Göktuğ, A., & Yalım, A. (2023). Görsel sanatlar eğitimi pratiğinde yaratıcılık. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (57), 1984-1995.
- Kızıllırmak, B. (2018). Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi alan bilgisi öz yeterlik inançları. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 29-51.
- Kurtuluş, Y. (2001). Sanat eğitiminde işbirlikli öğrenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 201-205.
- Levent, F., & Kansu Çelik, F. (2019). Bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerin sanat eğitimine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 750-785.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). SAGE.
- Özkirişçi, İ. H. (2020). Algı ve zaman bağlamında grafik imge. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (25), 251-273.
- Özsoy, V., & Şahan, M. (2009). Çok alanlı sanat eğitimi yönteminin ilköğretim 6. sınıf resim-iş dersinde öğrenci tutumuna etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 205-227.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Sarıgöz, O., Sağ, A., & Cam, F. (2015). Öğrencilerin sanat eğitimi ve sanatın gerekliliğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 572-579.
- Sevim Şen, Ü. (2005). Sanat eğitiminde bilimsel araştırma yöntemlerinin kullanılması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 343-360.
- Seyhan, A. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının estetik değerine ilişkin metaforları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40), 115-147.
- Şahin Ustaoglu, H. (2019). *Disiplinlerarası sanatta temel sanat eğitiminin yeri ve önemi* (Tez No: 589732). [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Turan, E. (2023). *Disiplinlerarası etkileşim bağlamında sanat eğitimi* (Tez No: 794033). [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi-Samsun]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.

- Türe, N. (2007). *Eğitimde ve öğretimde bir araç olarak görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı katkılar* (Tez No: 217474). [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2024). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr> adresinden 25 Eylül 2024 tarihinde alındı.
- Ulus, H. (2023). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının yaratıcılık kavramına yönelik metaforik algıları. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 11(33), 621-639.
- Uysal, A. (2005). İlköğretimde verilen sanat eğitimi derslerinin yaratıcılığa etkileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 6(1), 41-47.
- Ünlü, M. M. (2017). Sanat eğitimi ve görsel algı. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 5(13), 193-202.
- Ünver, E. (2016). Neden ve nasıl sanat eğitimi. *İdil Dergisi*, 5(23), 865-878.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. (2019). Bilim sanat merkezi resim alanı öğrencilerinin güzel sanatlar lisesi kavramına ilişkin metaforik algıları (Rize ili örneği). *Ege Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 1-19.
- Yılmaz, M. (2007). Görsel sanatlar eğitiminde işbirlikli öğrenme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 747-756.

Extended Abstract

Art is one of the concepts that emerged with the existence of humanity. Therefore, the meanings attributed to the concept of art have changed from past to the present. Undoubtedly, the rapidly developing and transforming world of the 21st century has also led to different perceptions of art by individuals. In this context, it is very important to reveal the perceptions of middle school students about the concept of art in order to understand the concept of art correctly. As a matter of fact, determining the perceptions of students, who will be the adults of the future, towards the concept of art will guide teachers, curriculum developers, textbook preparers, scientists, and the art world. However, when the literature was examined, there was no research that tried to determine the perceptions of students at the secondary school level towards the concept of art. In this study, aiming to address this gap in the literature, it was intended to determine the metaphors middle school students hold about the concept of art.

In line with this basic purpose, students were asked to express their perceptions of the concept of art with metaphors and answers to the following research questions were sought:

1. What are the metaphors of middle school students regarding the concept of art?

2. Under which conceptual categories can the metaphors of middle school students regarding the concept of art be grouped according to their common characteristics?

This research was conducted as a qualitative study in the descriptive survey model. The study group consists of 104 (54 boys-50 girls) 5th grade, 103 (51 boys-52 girls) 6th grade, 81 (34 boys-47 girls) 7th grade, and 66 (40 boys-26 girls) 8th grade students attending two different middle schools in the city center of Mus during the 2024-2025 academic year. Students were selected using the convenient sampling method, one of the purposeful sampling methods, due to the researcher working in Mus. During the preparation process of the data collection tool, the opinions of two field experts interested in art education were consulted. The metaphor form shaped in line with the experts' opinions was designed in two sections. In the first section of this form, there were two different questions to determine the participants' gender and class level; in the second section, the statement "Art is like ... Because" was included to determine students' perceptions of art. The students participating in the research filled out the forms distributed to them in 5-10 minutes. Content analysis method was used to analyze the data obtained from these forms. The process of analyzing and interpreting the data was carried out in five stages: coding and sorting the data, compiling sample metaphors, developing categories, ensuring validity and reliability, and processing the data in a computer environment.

It was understood that the 354 middle school students participating in the study developed 80 different metaphors (painting, life, beauty, dream, emotion, world, Sun, soul, work, football, fun, peace, play, freedom, talent, drawing, music, volleyball, nature, happiness, color, love, truth, rainbow, culture, landscape, therapy, etc.) related to art. Among these developed metaphors, the most frequently repeated ones were "painting", "life", "beauty", "dream" and "emotion". However, it was found that more than half of the metaphors were stated by only one student. In this respect, it was determined that the concept of art cannot be explained by just one metaphor and can be perceived differently by students. Consequently, the perceptions of art of the students participating in the research varied with the experiences they have gained throughout their lives, the education they received and the interactions in their social lives. Based on the reasons for the metaphors produced by students about the concept of art, five different conceptual categories emerged. These conceptual categories are listed as "art as sentiment", "art as happiness", "art as competence", "art as negativity" and "art as colorfulness". Therefore, it can be said that art is perceived more as sentiment, happiness, and competence by the students. On the other hand, examining the reasons for the developed metaphors, it was observed that some students had negative perceptions towards the concept of art. Evaluating the responses of these students, it was noticed that they argued that art is an unnecessary occupation, leads to a waste of time, does not provide any benefit to people, and does not

generate economic income. Therefore, it is necessary to investigate the reasons why some students have negative perceptions towards such an important concept as art using different methods and to develop solution proposals. These suggestions will not only increase the quality of art education but also facilitate the understanding of the concept.